

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxe de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

De unde să o pornim?

Până când floarea neamului nostru, intelectuali și țărani, luptă vitejește pe diferitele câmpuri de luptă, apărând țara și neamul, și nouă celor rămași acasă ne incumbă o datorie grea de natură culturală. Simțim înainte cu siguranță, că de câtă jertfă și muncă va fi lipsă ca pe de o parte să vindecăm ranele cauzate de războiu, iar pe de altă parte, ca să putem ținea pas cu lumea mare. Lumea și în decursul războiului a progresat enorm de mult și nouă nu ne poate fi ertat să rămânem cu decenii în urma ei, cum ne-a fost obiceiul de până acum. De aceia noi cei rămași acasă avem datorința sfântă să ne frământăm mintea ziua și noaptea cu întrebarea, cum am putea să asigurăm mai bine viitorul și prosperarea poporului nostru.

Poporul nostru *va trebui să fie*, pentru că așa pretinde vremea suverană, *mai treaz, mai cumpătat, mai idealist, mai jertfitor pentru bunurile ideale, decât a fost până acum, va trebui să aprecieze viața cu totul altcum decât până acum.* De multă, foarte multă înțelepciune și nobleță de sentiment are lipsă neamul nostru, ca să se poată reculege și să progreseze. Dară durere, înțelepciunea și nobleța de sentiment nu vine dela sine în sufletul omului, ci ele trebuiesc câștigate prin grea muncă și amară abnegațiune. Vom avea după războiu destui orfani, invalizi, destule văduve; și aceste ființe vor reclama ajutorul nostru și dragostea noastră a tuturor. Iubirea frățescă și creștinească va trebui să facă din noi toți o singură familie, în care să nu sufere nimenea, ci să se ajute unul pe altul cu toată inima. Egoismul urât să nu tragă între noi hotare, ca între bogatul nemilostiv și săracul Lazar, ci noi toți intelectuali și țărani, bogații și săracii să ne simțim un trup și un suflet, jertfindu-ne unul pentru altul.

Poporul nostru dacă vrea să țină cont de schimbarea vremurilor și vrea să trăiască atunci nu se mai poate lăsa despoiat de ultimul filer prin alcoolism și lux. Filerii de acum încolo vor trebui să aibă o menire nobilă de a ajuta

pre aceia, cari s'au jertfit pentru noi. Fiecare din noi va trebui să-și deie filerii de care se poate lipsi, fără nici un năcaz, suferințelor pe urma războiului înfricoșat.

Dară, cum să ajungem *la o așa mentalitate nobilă și la așa înălțime de sentiment, cari sunt singurele izvoare de mântuire?*

Iată o întrebare greu de deslegat!

Istoria ne învață atât de clar și neîndoios, că fericirea ori nefericirea unui popor a purces totdeauna dela sistemul lui de creștere al generațiilor tinere.

A fost sistemul de creștere sănătos, a fost și poporul respectiv sănătos, a avut cutare popor un sistem de creștere netrebnic și el singur a fost netrebnic. Invățătura fundamentală a istoriei lumii este, că creșterea a hotărât în trecut și creșterea va hotărî și în viitor soarta unui popor.

Un oriental, care e învățat să umble toată ziua cu gura căscată de ici până colo, fără nici un gând și fără nici un scop, dus în țările muntoase ale Șvițerei sau Svediei, unde înfloresc niște culturi admirabile, s'ar prăpădi de foame și de urât. Iată ce face creșterea. Din acelaș petec de pământ din care românașul nu e în stare să facă doi bani, fiindcă e puțin lenos și neînstruit, germanul sărguincios și doritor de învățătură face o avere întregă.

Mijlocul deci de a înviora un neam și al face capabil de muncă stăruitoare și de progres este creșterea, deci pe aceasta să punem cel mai mare pond, dacă voim să asigurăm viitorul poporului nostru. Va trebui să studiem din temelii sistemul de creștere al poporului german, care a dat lumii atâtea semne strălucite de putere și viață. *Puterea formidabilă a Germaniei se reduce la sistemul ei de creștere al generațiilor tinere.* Creșterea ce a primit-o în școală și în casa părintească îl face pe German să cucerească lumea. Aici a învățat el să prețuiască cartea, lucrul, disciplina și buna orânduială. În școală și în casa părintească învață Germanul să fie cruțător și prevăzător.

Literatura germană este atât de bogată în opuri cari tratează întrebarea cum trebuie crescut un copii din care dorim să devie odată

om cum se cade și membru folositor al societății în care trăiește.

Inteligența noastră va trebui să studieze sârguincios această literatură și să inducă în familie și în viața publică ideile sănătoase aflate acolo. O parte însemnată a tinereții noastre studioase va trebui să se dedice cu trup și suflet studiului educațiunii, pentru că o educațiune sănătoasă și corectă va fi singură în stare să pună pe alte baze mai temeinice decât cele de până acum, viața neamului nostru. Inteligenței noastre cu pricepere și vocațiune îi revine greaua dar frumoasa datorință de a transplanta în limba noastră cele mai de căpetenie opuri despre educațiune, pe cari noi cestelafți să le folosim ca pâinea de toate zilele.

După părerea modestă a autorului acestor șire, prima datorință a noastră celor rămași pe lângă vatra familiară ar fi desbaterea cât se poate de temeinică a întrebării despre educațiune, despre creștere. De aici din punctul acesta ar trebui să pornim munca salvatoare pentru viitorul poporului nostru. Fieștecare om inteligent al nostru ar trebui să iee condeiul în mână și să-și spună experiențele și părerile sale în jurul acestei chestiuni. Fiecare membru al inteligenței noastre ar trebui să se prefacă într'un predicator însuflețit al unei creșteri noi pe seama generațiilor viitoare.

Viitorul cere *jertfă și muncă grea* și generațiile tinere numai atunci vor fi capabile de jertfe și de muncă, dacă le vom pregăti cum se cade pentru acestea.

Vrând nevrând va trebui să reformăm din temelii creșterea inteligenței și a țărâniei noastre. Țărâniea noastră va trebui adusă cu toate mijloacele, la convingerea, că prin *analfabetism, alcoolism și lux* își sapă singură mormântul și că trebuie să jertfească cu amândouă mâinile pentru instituțiunile culturale care îi dau lumină și nobilitare.

Inteligența noastră va trebui desvătăată să se mulțumească cu acel mic și neînsemnat capital intelectual, care se câștigă din azbuchizarea manualelor de școală și va trebui îndemnați să țină cont de cultură apuseană, sorbind de acolo idei și îndrumări culturale de tot felul.

Viitorul nostru zace în o *creștere temeinică și sănătoasă a generațiilor tinere*.

Inzădar cerem muncă, jertfă și iubire dela aceia, cari nu au pregătite sufletele pentru ele.

Frații nostri cari petrec pe diferitele fronturi de luptă își iau partea cuvenită din apă-

rarea onoarei neamului și noi cei de acasă, dacă ne numim frații lor și nu vrem să le fim datori cu nimica, trebuie să pregătim o lume nouă și frumoasă acasă prin mijloace culturale.

Rusticus.

In preajma alegerilor congresuale.

La câte trei ani de zile după Statutul-Organic, isvorit din înțelepciunea de bărbat de stat a marelui mitropolit Andreiu, congresul național bisericesc sau sinodul cel mare al Românilor ortodoxi cum îl numește savantul profesor Iorga, își alege deputații săi în număr de 90 de bărbați pentru a lucra împreună la întărirea bisericii noastre naționale.

Locurile sunt vacante, sesiunea de 3 ani și-a împlinit rostul său și sinoadele comunelor se întrunesc azi iarăși în ședințe pentru de a se alege pe un nou period de 3 ani noul deputat congresual.

Răsfoind istoria trecutului nostru bisericesc îmi cade în cale sesiunea primului congres național bisericesc, care a durat 22 de zile și care congres prim a prefăcut autonomia în o constituție, precum o avem azi în Statutul-Organic.

Și acel congres memorabil a avut de deputați, geniali bărbați, cum a fost Ioan cavalier de Aldulean, persoana cea mai de însemnătate a congresului, apoi valorosul membru Vincențiu Babeș. Cătră aceștia cari au fost nu numai martorii, ci și factorii și îndrumători ai acelor vremuri mari, mai putem aminti pe răp. nostru mitropolit Ioan Meșianu, Ioan cavalier de Pușcariu, notarul congresului Partenie Cosma, un Dr. Alexandru de Mocsonyi, marele român și ortodox, valorosul membru, care a introdus în constituția noastră celea mai liberale, mai democratice și mai naționale principii și idei conducătoare. A introdus votarea directă și personală a fiecărui parohian în sinoadele parohiale. Și alți bărbați de mare valoare, toți conducători în rândurile prime ale bisericii și ale neamului nostru.

Membrii primului congres, garda marelui Șaguna, erau ceata bărbaților vrednici, cari aveau conștiința că ei reprezintă biserica, neamul nostru românesc și ortodox.

Prin alegerile congresuale sunt date celea mai largi cadre constituționale. Obștea credincioșilor își poate exercita votul în deplină libertate, dorim însă ca actul alegerilor să fie actul conștiinței, un act al demnității bisericii noastre.

Sunt o samă de oameni, cari nu se interesează de afacerile noastre bisericești și școlare, nu le cunosc, nu lucră pentru ele și ce e mai mult nu jertfesc nimica pentru ele și totuș își formează dreptul de a candidă și a avea rol în corporațiunile noastre bisericești.

Drept aceia duhul primul congres memorial a gardei marelui Arhiepiscop să ne pătrundă și pe noi cari

săm în preajma alegerilor și acest duh înfălegător să ne deie bărbați vrednici de a umbla pe urmele marelui arhiereu. Bărbați, cari au dragoste față de biserică și jertfesc pentru ea și scopurile ei înalte. Oare nu este o jenă publică ca venerabilul mecenate Emanuil Ungurean sau un Vasile Goldiș, un cunoscător temeinic al tuturor afacerilor noastre bisericesti și școlare, nu sunt membrii congresului? Iată bărbații cari aduc rod cu sutele.

Să chibzuim deci bine și să dăm mandatul în mâinile celor mai aleși și distinși dintre noi, vrednici a reprezenta biserica noastră națională între ori ce împrejurări.

Corneliu Leucuția.

Predică la mormântul unei preotese.

Insoțită de sunetul jalnic al clopotelor, între plânsete și vaete, între lacrimi și suspine, te-am adus pe tine Emilia Pinter, născută Pătraș, la lăcașul tău de odihnă.

Aici e soțul tău năcăjit a cărui inimă sângerează de durere; aici sunt fiul și fica ta, doi orfani neconsolați, aici este bătrânul tău tată, zdrobit și năcăjit de povara multor lovituri ce l-a ajuns în viață. Aici pe țărnișii mormântului tău plâng frați și surori, cumnați și cumnate.

Aici suntem și noi împreună, lucrători și frați în Domnul Hristos al soțului tău îndurerat. Am venit să-l mângăem, iar ție să-ți aducem tributul nostru de stimă și venerațiune, ce se cuvine unei preotese de model și unei mame adevărate. Dar privește... aici e satul întreg cu mic cu mare; toți au venit să plângă pe mama lor sufletească. Toți te plâng și te jelesc, pentru că ai fost cea mai bună mamă și cea mai fidelă soție, toți te jelesc pentru că ai venit la această odihnă prea de timpuriu, până ce încă nu ai dorit-o. Tu cu soțul tău împreună ai fost în comuna aceasta straja și sentinela credinței noastre străbune, și precum oarecând vestalele romane, astfel și tu ai păzit ca schinteia dragostei și focul sacru al iubirii de lege și neam, să nu se stingă din inima și sufletul celor ce au trăit în jurul tău.

Nimenea nu eră așteptat să ne părăsești așa curând; te știam încă tânără și vrednică de a lupta cu furiile vieții, dar — vai, fapta e realitate, pentru că precum vine viforul ce aduce fulgere de a căror putere cad la pământ stejarii cei mai vâjnoși, așa a venit și moartea ta. A fost o lovitură de fulger după care a urmat plânsete și jale multă... multă.

O! ce tragică e viața omenească, să sucombi când nu voești și să părăsești pe cei mai dragi ai tăi, când nici nu cugeți.

Dar atunci pentru ce trăim? Răspunde-mi tu mormântule pentru ce ne luptăm, dacă nu ne putem ajunge scopul, pentru ce iubim, dacă această iubire

într'un moment se sfarmă și nimicește? O dar nu mai cercăm și nu mai scrutăm, ci ne proșternem în fața Tatălui divin ai cărui secrete sunt nepătrunse de mintea omenească. Ci de aici de pe mormântul acesta cu credință ferbinte și plini de nădejde privim la patria de sus, unde plutește sufletul tău nobil și blând scumpă defunctă. Din momentul acesta locuința rămașișelor tale pământeste este mormântul acesta. Aici va fi loc scump de peregrinaj pentru soțul și fii tăi năcăjiți. Cu ochii scăldați în lacrimi vor presăra flori și lăcrămioare pe mormântul tău, iar la crucea ta vor șopti rugi fierbinți pentru odihna sufletului tău bun și p'apând. Și în taină îți vor spune zbuciumul și durerea inimilor lor îndoliate.

Iar pentru vecinica ta odihnă ne rugăm așa: Tatăl nostru cel ceresc! Ție ne rugăm și ție ne cucerim, caută din înălțimea altarului dumnezeirii Tale și vezi lacrimile și suspinele soțului, fiilor, tatălui și fraților îndurerăți, picură balzam de mângăiere în inima și sufletul fratelui nostru rămas văduv, întărește fiul și fica ce plâng pe mama lor, dă Doamne tărie tuturor celor năcăjiți, iar roabei tale, preotesea Emilia, dă-i Doamne lăcaș în împărăția Ta cea cerească, fă-o părtașe de cununa celor buni și o împuternicește ca din sferile cerești să trimită raze de mângăiere asupra celor ce-o deplâng; pentru că tu ești izvorul tămađuirilor și Ție îți înălțăm mărire și închinăciune Tatălui și Fiului și Duhului sfânt. Amin.

Vă d a s, 8 Octomvrie 1917.

Simion Stana, preot.

Reorganizarea

învățământului teologic și a educației seminariale.

De Dr. Lazar Iacob, profesor.

(Urmare).

Lucrul educației început de preot, îl continuă în gimnaziu *catihetul*. Acesta — prin studiul religiunii și prin purtarea lui mai blândă, care-l deosebește de ceilalți profesori, — dela început are influință mai mare asupra elevilor. Catihetul are datoria de a cultivă aplicarea către cariera preotească, de a îndemna pe elevii buni. să se dedice chemării preotești. Spre scopul acesta însă învățământul religiunii în școlile medii trebuie pus pe bază trainică, să se introducă uniformitatea și să ne îngrijim de catiheți bine pregătiți.

În legătură cu educația religioasă a tinerimii și pregătirea pentru chemarea preotească, trebuie să amintim și *seminarele mici (de băeți)*, cari s'au introdus în biserica romano-catolică aproape în toate statele. În Franța, Italia, Spania, Germania și Austria abea este dieceză, în care să nu fie seminar mic, fiind convingere generală, că biserica va avea preoți buni numai atunci, dacă îi va crește de mici. În seminarele acestea se primesc elevi, cari mai târziu vor îmbrățișa cariera preotească. Părinții declară, că copiii lor se vor dedica preoției, dau chiar reversal, obligându-se

pentru cazul contrar să restituie spesele avute cu întreținerea lor. Elevii plătesc taxă moderată, cei săraci sunt întreținuți gratuit. În seminar este și curs complet gimnazial, care în unele state (Franța, Belgia, Spania, Italia) are numai caracter privat; în Austria e recunoscut și de stat; în Germania nu se admite astfel de curs. În seminarele acestea se pune baza pentru educația teologică și chestia seminarelor mici se consideră de chestie de existență pentru biserica rom catolică, pentru că anii de studiu sistematic în teologie nu pot suplini întrelăsările din faza copilăriei și nu pot să ștergă din suflet impresiile și înclinările câștigate timp de 10 - 15 ani.

Prin seminarele mici lucrurile primesc altă îndrumare. Aici elevii de mici sunt feriți de influențele păgubitoare, își conservă nevinovăția sufletească, își cunosc tot mai mult religionea și sunt introduși în practica religioasă.

În Ungaria rom.-catolică încă au seminare mici în care se primesc elevi numai în clasa V sau a VII-a gimnazială, dar oamenii competenți constată, că lucrul acesta nu este corect și cer reforma seminarelor, considerând aceasta de chestie vitală pentru biserica rom. catolică. În seminar să fie primiți — începând din cl. I. gimn. — elevi, cari vreau să se facă preoți, întreținerea să fie gratuită numai la elevii săraci, ceilalți să plătească taxă moderată.

În felul acesta se îngrijește biserica rom. catolică de creșterea preoților și exemplul acesta merită să-l urmărim și noi. La noi încă ar fi absolută necesitate de cel puțin 2-3 seminare de acestea, cari să ne dea contingentul necesar de studenți în teologie. Aceleași împrejurări, cari au determinat biserica apuseană să înființeze seminarele mici, ar impune înțelesul acesta și la noi. Bine înțeles, înființarea seminarelor mici reclamă jertfe materiale, și dacă aceasta ar fi cauza, că la noi nu se vor putea înființa, cu un lucru trebuie să ne împăcăm: că pentru creșterea preoților — mai ales în împrejurările schimbate de acum — biserica va trebui să aducă, pe zi ce merge jertfe tot mai serioase. În sfârșit, problema bisericii nu consistă numai în adunarea de fonduri, ea nu este o societate pusă pe bază materială, ci biserica este o societate pusă în serviciul unei idei religioase-morale. Avera nu este scopul bisericii, ci este numai mijloc pentru realizarea mai ușoară a problemei sale.

Dacă din motive de ordin material nu se pot înființa seminarele de băieți, ar mai fi o modalitate. Internatele, cari le avem, să fie organizate astfel, ca de acolo să primim tineri cu vocațiune. Să se dea ajutoare, știpeții elevilor, cari se vor obliga, ca după terminarea gimnaziului să îmbrățișeze cariera preoțească, în caz contrar să restituie spesele avute cu întreținerea lor; elevii ajutoari în atari condiții să fie obligați a petrece în internat.

Cele spuse despre cultivarea vocațiunii, se pot rezuma în următoarele: Să se dea importanța cea mai mare învățământului religiunii în școlile elementare, să fie organizat învățământul religiunii în școlile medii și să se facă îngrijire de catiheti bine pregătiți. Să se înființeze seminare mici pentru elevii, cari se vor dedica preoției, sau internatele să fie organizate astfel, ca să se pregătească pentru preoție.

2. Cultura teologică.

Necesitatea culturii teologice, metoda învățământului teologic.

Chemarea preotului se poate asemăna cu chemarea medicului. Medicul trebuie să cunoască boalele și mijloacele de vindecare; preotul încă trebuie să aibă cunoștințele necesare pentru împlinirea chemării sale de doftor al sufletelor. Preotul predică evanghelia, e dator să apere învățăturile bisericii sale, să dea răspuns celor ce întreabă despre credința lui, și în împrejurările schimbate ale timpului cu atâtea curente dușmănoase ale religiei, să fie apologetul bisericii sale, preotul administrează sfintele Taine, deci trebuie să cunoască ritul bisericii. La toate acestea îl învață teologia, prin urmare cultura mai înaltă teologică este indispensabilă.

Cultura aceasta o reclamă și poziția lui socială, dar de aceasta are trebuință preotul mai ales pentru sine. La preot nu ajunge numai credința, ci la dânsul credința trebuie să se înalțe la treapta convingerii. Fără cultură teologică, preotul va cădea — la acțiunile liturgice, — într'un mehanism, în cărțile rituale va vedea numai ieroglife, căci pentru conținut, pentru spirit, nu are pricepere. Fără cultură teologică vom avea preoți practici, cari să aibă dexteritatea în recitarea ecteniilor, în facerea slujbelor, dar aceștia nu sunt preoți după înimă lui Dumnezeu, pentru că aici este numai forma, lipsește sufletul.

Cultura teologică se poate câștiga numai prin studiul intensiv al teologiei. Dar aici trebuie să se facă distincțiune între studiul universitar și de seminar. Cel dintâi pregătește teologi, cari să trateze științific diferitele ramuri ale teologiei. Cultura aceasta nu este absolut necesară la toți preoții, la aceștia ajunge și studiul de seminar, dar studiul acesta să corespundă împrejurărilor actuale și să dea candidaților astfel de cultură, ca ei să aibă interes și pricepere pentru chestiile teologice, cari se discută și să se poată perfecționa în oricare ram al teologiei. Scopul acesta trebuie să-l avem în vedere la organizația institutului teologic.

Înainte de ce am trece la studii, trebuie să arătăm și metoda învățământului teologic. Astăzi la învățământ, în genere, e adoptat principiul concentrațiunii; principiul acesta se va observa și la predarea studiilor teologice. În centrul studiului trebuie să punem teologia sistematică: Dogmatica, Morala (Teologia fundamentală pune baza pentru acestea.)

Studiul teologiei să nu fie numai chestie de memorie, ce se întâmplă prin predare și examinare continuă; scopul să fie aprofundarea materialului, ce s'ar realiza prin introducerea unei ore de practică la fiecare studiu. Aici elevii să discute cele predate, să se ia chestii practice; în intervale mai mari de timp elevii să facă și lucrări în scris din materialul predat. Cu un cuvânt să se facă totul, pentru a deșteptă interesul elevilor pentru studiile teologice, și dacă s'a realizat acest lucru, instrucția și-a ajuns scopul.

În interesul unui studiu intensiv ar fi de dorit să se introducă și *un curs de filosofie*, care ar înlesni mult studiul. Unde nu se poate introduce filosofia ca studiu deosebit, să se la în cadrele teologiei fundamentale.

Studiile teologice (Planul de învățământ).

În veacurile dintâi ale creștinismului instrucțiunea candidaților la preoție se mărginea la explicarea sf. Scripturi, care se întregia cu exercitarea liturghiei pri-

mite din tradiția apostolică. Dar curând teologia ia avânt și se înființează școale mai multe teologice, ca în Alexandria, Antiohia... Sfinții Părinți aveau cultură filosofică, erau familiarizați cu filosofia lui Plato, Aristotel. Cu cultivarea intensivă și științifică a teologiei se formează discipline nouă. Astăzi știința teologiei are un domeniu vast și pentru tratarea ei temeinică se cere să se aplice și aici principiul împărțirii muncii. Teologia se împărțește în genere, în patru părți: Teologia exegetică, istorică, sistematică și practică.

1. Teologia exegetică (Studiul biblic).

Studiul biblic se ocupă cu sf. Scriptură (Test. Vechiu și Test. Nou) și are de scop cunoașterea temeinică a sf. Scripturi, isvorul cel dintâi al credinței. La studiul biblic deosebim mai multe discipline auxiliare, cari toate pregătesc pentru exegeză.

1. Arheologia biblică.

Se ocupă cu geografia Palestinei, cu starea etnografică, viața socială și politică a popoarelor orientale, în special a Evreilor și este indispensabilă pentru înțelegerea sf. Scripturi. Se va propune în anul I, semestrul I, 2 ore pe săptămână.

2. Isagogia sau Introducerea în cărțile sf. Scripturi.

Biblia este o colecțiune de cărți scrise de mai mulți autori, în diferite timpuri și sub diferite împrejurări. Isagogia are de scop, să ne arate originea și soarta canonului biblic, și se împarte în Isagogia T. V. și Isagogia T. N., la fiecare mai deosebim o parte generală și alta specială. În partea generală se arată originea canonului biblic, istoria manuscriselor, edițiile și traducerea sf. Scripturi. Partea specială se ocupă cu autenticitatea și integritatea cărților, arată scopul planul, timpul, locul și împrejurările în cari s'au scris.

Conform scopului practic urmărit de învățământul seminarial, trebuie să se ia amănunțit partea specială și peste tot partea pozitivă, numai după aceasta să se extindă studiul și la critica negativă.

Introducerea în cărțile T. V. se va predă în anul prim, sem. I, 4 ore pe săptămână; Introducerea în cărțile T. N. anul întâi, sem. II, 4 ore.

3. *Ermeneutica* sau teoria interpretării, arată principiile, după cari să se interpreteze sf. Scriptură. De principiile acestea se ține seamă în diferitele comentarii, pentru aceea — potrivit scopului practic al învățământului teologic — nu-i nevoie să figureze în planul de învățământ, ca studiu deosebit. Regulele esențiale se pot da în câteva ore, ca introducere la exegeză. Timpul care s'ar pierde cu teoria, se poate întrebuiți mai bine la exegeză. De altfel nici nu are rezon, ca disciplinelor propedeutice să se dea întindere în detrimentul exegezei.

4. Exegeza.

Exegeza formează centrul studiului biblic, ea ne conduce la înțelegerea adevărată a sf. Scripturi, care este arma preotului, pentru aceea trebuie să se predea astfel, că elevul să iasă din institut cu cunoașterea temeinică a sf. Scripturi, special a Testamentului Nou. Așadar planul de studii să se întocmească astfel, ca sub durată studiului teologic să se interpreteze întreg Test. Nou, ca elevul să nu iasă din institut numai cu cunoașterea fragmentară a sf. Scripturi.

Să se facă exegeză mai mult practică, cu indicarea locurilor mai însemnate, cari se pot întrebuiți în predică. Dar exegeza practică nu este a se înțelege așa, ca să se facă aplicații din caz în caz, sau cele predate să fie ilustrate cu întâmplări, exemple din viață, aceasta nu este chemarea exegetului și nici nu

se poate admite astfel de exegeză, căci ar fi lipsită de caracterul obiectiv, reclamat de doctrina bisericii. Să ne mulțumim cu mijlocirea înțelesului adevărat și dacă acest lucru s'a realizat, exegeza și-a ajuns ținta, iar aplicarea să o lăsăm în grija elevului ca viitor predicator.

Exegeza științifică se face pe baza textului original, la Test. V. limba evraică, la Test. N. limba greacă. Dar la exegeza după textul original trebuie să renunțăm, pentru că în cazul acesta, în timpul studiului, se pot da numai fragmente. Și din punctul de vedere practic, urmărit de învățământul de seminar, nici nu este de lipsă să se facă exegeza pe baza textului original, pentru că în seminar nu se face critica textului. În seminarele rom. catolice s'a introdus limba evraică, astăzi însă este constatare generală, că rezultatul nu stă în raport cu timpul întrebuițat pentru acest studiu. Nici noi nu am fi mai norocoși dacă am introduce limba evraică, în cazul când cursul teologic ar fi de patru ani.

Aceeaș observare trebuie să o facem și cu privire la limba greacă. Exegeza T. N. să se facă pe baza textului românesc, cu îndreptările de lipsă. Dar ca să se țină seamă și de cerințele unei exegeze științifice, în cursul studiului teologic se poate explica o carte după textul original.

În legătură cu exegeza, ca studiul ei să fie mai intensiv, să se introducă lectura cursorică a sf. Scripturi (T. V. și N.) cu explicații scurte, sub conducerea profesorului de exegeză, iar în ordinea de casă să se fixeze în fiecare zi jumătate de oră pentru lectura sf. Scripturi sub supravegherea rectorului, spiritualului ori prefectului.

Exegeza T. N. se va propune: anul întâi, sem. II 3 ore.
 anul II. " I—II 4 ore.
 anului III. " I—II 4 ore.
 Cetirea și explicarea cursorică I—III. " I—II 1 oră.

În cursul I se va lua exegeza unei evanghelii, iar în cursurile II și III combinate alternativ celalalt material. Pentru studiul biblic s'ar lua de tot în semestrul I: 17, în al II-lea 18 ore.

II. Istoria bisericească.

Istoria bisericească expune înființarea și dezvoltarea bisericii creștine. Scopul ei este de a ne arată răspândirea creștinismului (istoria misiunii), dezvoltarea organismului bisericii, istoria învățării (istoria dogmelor), istoria științei și literaturii bis., dezvoltarea culturii și artei religioase, viața religioasă-morală și disciplina bisericească în diferitele perioade. În special trebuie să se trateze istoria bisericii românești; iar la sfârșitul studiului istoric să se adauge un curs scurt de *statistică* bisericească.

Dintre ramurile istoriei bis. ar fi bine să se predea în colegiu special *Patrologia*, istoria literaturii din timpul clasic al bisericii. Dacă cursul teologic ar fi de patru ani, și dacă ar fi 5 profesori, patrologia ar trebui să se propună în colegiu special, dar în împrejurările noastre se poate propune numai în cadrele istoriei bisericești, dând importanță mai mare epocii sfinților Părinți.

Importanța istoriei bis. e motivată prin faptul, că ea ne conduce la cunoașterea și aprecierea sfintei Tradiții, al doilea isvor al credinței. Potrivit scopului practic al învățământului se va trata mai pe larg literatura bisericească, dezvoltarea învățământului și cultului și se va face lectură din scrierile sfinților Părinți, pentru că

din scrierile lor se cunoaște spiritul lui Hristos și al bisericii.

Istoria bisericească se va predă în anul I și II câte 6 ore pe săptămână (de tot 12 ore). În anul întâi se va lua istoria bisericii universale până în anul 1453 și istoria bisericii aspuse după data aceasta până în zilele noastre, tratându-se în detalii *istoria bisericii românești*.

III. Teologia sistematică.

Materialul teologiei sistematice îl formează adevărurile divine revelate, dintre cari unele se referă la credință, altele la viața creștinească. Aici deosebim disciplinele următoare:

1. Teologia fundamentală (Apologetica).

Teologia fundamentală expune principiile fundamentale ale credinței creștine și rezolvă întrebările cari formează baza teologiei în genere, și prin aceasta pune fundamentul solid pentru toate disciplinele teologice. Disciplina aceasta are problema de a înălța credința la treapta convingerii prin tratarea filozofică a învățăturilor fundamentale și prin apărarea lor.

Teologia fundamentală va trata despre religiune (universalitatea, ființa și originea religiunii), existența lui Dumnezeu, combaterea sistemelor contrare; ființa omului, libertatea voinței, revelațiunea, originea divină a religiei creștine, izvoarele sfintei Scripturi, biserica și infalibilitatea ei. — În lipsă de catedră specială, tot aici se vor lua și diferitele sisteme filosofice (Noetica).

Teologia fundamentală, fiindcă expune adevărurile fundamentale, se va propune în anul I în 6 ore pe săptămână.

2. Dogmatica.

Dogmatica formează centrul teologiei, întrucât prelucrează într'un întreg rezultatele cercetării exegetice și istorice, stabilind învățăturile de credință, din cari se deduc și principiile fundamentale ale moralei creștine. Dogmatica expune în sistem dogmele bisericii ortodoxe, pe cari preotul trebuie să le cunoască și trebuie să fie în stare să le predă și altora, de aceea în planul de ore trebuie să se dea importanță deosebită acestui studiu. La predarea dogmaticii să se pună prețul cel mai mare pe înțelegerea dogmei și nu pe memorizarea citatelor fără sfârșit din sf. Scriptură și sf. Părinți.

Se va predă în anul al II-lea 6 ore pe săptămână.

3. Teologia morală.

Teologia morală expune teoria vieții morale și a conduitei omului; ea dă principiile, după cari să apreciem moralitatea ori imoralitatea faptelor. Cunoașterea temeinică a moralei creștine va fi călăuză sigură a preotului în păstoria sufletelor.

Se va predă în cursul al II-lea, în 5 ore pe săptămână. (Va urma).

Nr. 4299/1917.

Comunicat oficios.

Excelența Sa Domnul Ministru de culte și instrucțiune publică ne avizează, că revirirea tuturor clopotelor dela biserici este un interes atât de mare a armatei, încât Ministerul comun de războiu nu poate admite absolut nici o concesie în privința aceasta și că prin urmare orice reclamare pentru de a mântui v'un clopot pe sama vreunei biserici ar fi absolut fără rezultat. Se avizează deci comunele bisericești ca

pe viitor să se rețină dela reclamarile privitoare la scutirea clopotelor, de oarece acelea nu pot avea nici un rezultat.

Totodată recomandăm comunelor noastre bisericești, ca în lipsa clopotelor să revină la obiceiul străvechiu, folosind toaca în locul clopotelor.

Arad, din ședința plenară a consistorului gr.-or. român ținută în 30 octomvrie (12 noemvrie) 1917.

Joan J. Papp m. p.,
Episcop.

INFORMAȚIUNI.

Examene. *Subscrisa direcțiune aduce la cunoștința celor interesați, că examenele pedagogice de curs, de cvalificațiune de curs și de cvalificațiune finală să vor ține la 1/14 și 2/15 Decemvrie a. c. Candidații, cari au să facă examen întreg de curs, de cvalificațiune finală au să se prezinte la direcțiune cu 2 zile mai nainte, adecă la 29 și 30 Noemvrie (12 și 13 Decemvrie), ca să facă lucrările scripturistice. Cererea pentru admitere la examen să se înainteze imediat direcțiunii, să fie provăzută cu documentele necesare. Candidații în serviciu militar să-și ceară concediu dela superioritatea lor militară. Examenele acestea sunt cele restante din anul școlar 1916/17 și din anii anteriori. Prin urmare ceice au făcut examenele acestui an școlar (1916/17) vor fi admiși la examen numai la finea anului școlar 1917/18 eventual la terminul ce l'ar admite dl ministru de culte și instrucțiune publică.*

Direcțiunea institutului ped. teol.

Deputați congresuali din cler. În cercul Arad-Radna a fost ales *Procopiu Givulescu* protopop în M.-Radna, în cercul *Giula-Chișineu: Nestor Blaga*, paroh în Nădab, în *Lipova-Vinga: Fabrițiu Manuilă*, protopop în Lipova, în *Timișoara-B.-Comloș: Mihaiu Păcățian*, ases. ref. bis. la Consistorul din Arad, în cercul *Șiria-Ienopolea: Mihaiu Lucuța* protopop în Șiria, în cercul *Birchiș-Chisățau: Gherasim Sêrbu* protopop în Belinț, în cercul *Buteni-Hălmagiu: Cornel Lazar*, protopop în Hălmagiu.

Majestatea Sa în pericol. Majestatea Sa împăratul și regele nostru Carol al IV-lea voind a trece cu automobilul peste un teritor inumat de lângă riul Isonzo, la mijloc de drum automobilul a abzis serviciul. Doi gardiști încercând a-l scoate pe Maj. Sa la țârm, dilma de care se răzimbau se surpă sub picioarele lor și așa căzură în apă și fură răpiți, dimpreună cu regele, de valurile râului. Observând principele de Parma, Felix, primejdia sări în apă și după multă ostăneală salvă viața regelui. Pentru scăparea norocoasă a Majestății Sale se aduc rugăciuni de mulțumită lui Dumnezeu în bisericile din monarhie și s'au arborat steaguri în toate orașele și satele din țeară.

Consistor plenar. Luni, în 30 Octomvrie (12 Noemvrie) a. c., Consistorul eparhial din Arad a ținut ședință plenară sub presiul P. S. Sale d-lui episcop diecezan Ioan I. Papp. A numit — cu unanimitate — de protopresbiter al tractului Timișorii pe părintele Ioan Oprea și a rezolvit mai multe afaceri curente de importanță. Au participat asesorii: Mihaiu Păcățian, Gheorghe Popovici, Gherasim Sârbu, Mihaiu Lucața, Florian Roxin, Traian Vățian, Dr. Gheorghe Ciuhăudu, Nicolae Crișmariu, Adam Groza, Vasilie Goldiș, Gherasim Serb, Dimitrie Muscan, Nicolae Chicin, Petru Truția și Aurel Călnicean.

Un lucru cuminte. „Telegraful Român” din Sibiu reproduce din „Alkotmány” articolul scris de Mézes Iános, în care acesta își exprimă laudabila dorință, ca pe viitor în școalele populare are să se propună *istoria* așa, încât ea să nu mai fie „numai istoria rassei maghiare, ci descrierea adevărată, făcută fără nici o niuzintă de înfrumșetare, pe scurt a trecutului fiecărui neam mai de seamă, care locuiește pe teritoriul statului ungar... După părerea noastră a fost o concepție foarte greșită tendința de a se scoate la iveală todeauna și între toate împrejurările meritele poporului maghiar, iară naționalitățile au primit un rol de cele mai multe ori numai atunci, când au făcut afront maghiarimei. Oare Români n'au fost soldați credincioși ai lui Huniade, Rutenii ai lui Rákoczi, Slovaci ai lui Kossuth, iar Croații n-au dat pe Thóth Lőrincz, Zrinyi, Drascovicești? Ori avem cumva să ne rușinăm, că Pázmány Péter și Rákoczi Ferencz sunt de origine slavă... Dar de altă parte și cei de limbi străine să învețe istoria națiunii maghiare. Cetind acest articol ni-s'a reamintit cazul, că dând peste un manual de istorie, ce se propune la gimnaziile de stat — am căutat anume și cu multă curiozitate se vedem, ce se afirmă în el despre Români din patrie. Și — spre marea mirare — n'am aflat absolut nimic, ca și când n'ar fi existat și nici n'ar exista. Într'un capitol stă atât: În războiul ruso-turc din 1878. Rușii au fost ajutați și de Români”. Între astfel de împrejurări nu-i mirare, dacă Români din patrie, cari în toate timpurile au ilustrat cu pilde strălucite succesele războaielor din trecut ale patriei și monarhiei, — se simțesc jigniți în sentimentele lor de dreptate cu o instrucție pusă pe astfel de temelii. F. D.

Incendii mari în comune românești. În timpul din urmă am avut des privilegiul dureros să vedem comune de ale noastre bătute de incendii. În comuna *Rășinari* focul a pustiit avutul la aproape 20 de familii. În comuna *Netot*, din comitatul Făgărașului, au ars supradificatele și toată agoniseala câmpului la 15 economi. În 21 Octomvrie n. în *Apoldul-de-jos* un mare incendiu a mistuit avutul a peste 32 familii. În 22 Octomvrie au ars în *Calvasăr* cam 20 case. Cei mai mulți dintre cei arși au fost neasigurați. „Telegraful Român” din Sibiu a deschis o colecție pe seama celor nenorociți. Ajutoarele în bani se trimit la adresa: „Cassa Arhidiecezană”, Nagyszeben, notându-se pe cupon destinația banilor.

Universitate în tabăra prizonierilor. Ministrul nostru de războiu a luat măsuri pentru deschiderea unei școli superioare pentru prizonieri militari. Toti acei prizonieri, cari înainte de războiu erau profesori la școale mai înalte, sau studenți, vor fi adunați într'o așa numită „taberă de studii”. Dacă se va găsi între dânsii un număr corespunzător de profesori, studenții vor avea posibilitatea să-și urmeze studiile întrerupte și să se

pregătească de examene, ce le vor face după războiu la universitățile din patrie sau din stră nătate.

Vagoanele dela tren nu vor fi încălzite în timpul orni. Direcțiunea căilor ferate ungare, având în vedere economisirea ce trebuie să se facă în arderea cărbunilor, face atent publicul călător să se provadă cu hainele trebuincioase de eamnă, de câte ori călătorește cu trenul, în deosebi noaptea, deoarece căile ferate deocamdată n'au puțința de a încălzi vagoanele.

Recvirarea obiectelor de aramă, conform unui ordin al ministrului de honvezi, se va estinde și asupra obiectelor de aramă din biserică, cari până acum n'au fost oferite de bună voie.

Necrolog. Duminecă în 4 Noemvrie n. la orele 8 a. m. a încetat din viață văduvă preoteasa Elisabeta Moga născută Papp din G. Rohani în etate de 63 ani. Remășițele pământeste ale defunctei sau depus spre odihnă vecinică luni în 6 Nov. n. cu mare solemnitate în prezența înregului popor din loc. Serviciul divin s'a oficiat de către preoții: Georgiu Cherecheșiu din Petigd, Alesandru Papp din Căpâlna, Terențiu și Augustin Moga din Răbăgani. La finea serviciului părintele Cherecheșiu într'un discurs funebru arată frumoasele ei calități și virtuți prin cari s'a distins în aceasta viață trecătoare. S'a distins zice vorbitorul prin o îngrijire neîntreruptă de afacerile casnice și a economiei în care a fost o femeie de model. O deplânge fiul Zaharia Moga, preot în Diosig, cu soția și familia, fiica Silvia cu soțul Teodor Iova preot și familia; nepoții: Traian Moga, proprietar, Terențiu și Augustin Moga cu soțiile și familiile, Ioan Sabou, preot în Săldăbăgiu cu soția și familia, Iosif Moga preot în Urviș cu soția și familia, Traian Moga, preot în Cărsău și soția precum și fini și fine. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată.

Sistarea duelului. Un ordin către armată al Maj. Sale interzice duelul pe motiv, că atunci, când toți sunt datori a-și dedica viața patriei, nu mai are în dreptățire procedura cavaleriească cu arma în mână

BIBLIOGRAFII.

A apărut

Merinde pentru sufletele credincioase. *Cuvântări ocazionale* de Dr. Ștefan Cioroianu preot ort. rom în Banat-Comloș. Arad, 1917. Tiparul tipografiei diecezane gr.-ort. române.

O colecțiune de 22 predici ocazionale, ce le-a rostit autorul păstoriiților săi. Sunt lucrate cu multă pricepere și adâncă pătrundere. Deosebindu-se de predicile de șablon, atât în privința conținutului, cât și a formei, tratează teme și luminează chestii din domeniul tuturor manifestațiilor de viață a poporului, într'un mod foarte instructiv și acomodat priceperii lui. Sunt o mărturie netrecătoare despre zelul și conștiințiozitatea cum își îndeplinește părintele Dr. Cioroianu direcțoria sa pastorală, urmărită cu atențiune și apreciată de toți aceia, cari doresc o muncă productivă, o apostolie pe toată linia.

—□—

Colecțiunea do predici Tarnavski-Voitschi. În urma multelor comande ce mi-se fac, neputând răspunde fiecărui interesat în special, aduc pe această cale la cunoștință, că tomul I. din această colecțiune s'a epuizat și în această a doua ediție și că deci cu

acest tom nu mai pot servi, ci numai cu puține exemplare din tomurile II și III. Caransebeș la 1 nov. 1917.
Dr. Dimitrie Cioloca, profesor de teologie.

—□—

Calendarul arhidiecezan pe anul 1918. Editura și tinarul tipografiei arhidiecezane din Sibiu. Prețul 2 coroane. Partea literară redactată de dl. E. Hodoș e cât se poate de bogată și variată. Piese de actualitate, ilustrații, îndrumări și sfaturi economice. Conține apoi cronologia anului, mersul vremii, genealogia casei domnitoare, tarifa nouă poștală și a timbrelor. Șematismul metropoliei și a arhidiecezei Transilvaniei. Evidență pentru oficiile protoprezviterale și parohiale. Târgurile și catalogul librăriei arhidiecezane.

—□—

Calendarul diecezan pe anul 1918.

Editura și tiparul tipografiei diecezane din Arad. Conține cronologia, zilele, sărbătorile și mersul vremii în anul 1918. Calendar și sfaturi economice. Consemnarea târgurilor din Ungaria. Tarifa nouă poștală. Scala nouă a timbrelor. Șematismul metropoliei și în special al diecezei Aradului. Bucăți literare din penaa unor scriitori distinși. Partea literară e împodobită cu clișeele preoților noștri militari, a eroilor, ce și-au jertfit vieața pentru tron și patrie, și biografiile lor. Prețul unui exemplar cu șematism 1 cor. 20 filer, fără șematism 90 fileri. Se poate procura la

Librăria diecezană, Arad str. Deák Ferenc Nr. 35.

Poșta redacției.

Păr. A. Nan. Frumoasa lucrare ce ne-ați trimis se va publica. Ne bucurăm nespuse de mult de prețioasa D-Voastră colaborare. Dorim succes la studiul ce-l faceți, care e și în interesul bisericii. Salutări cordiale.

Concurse

În conformitate cu ord. Ven. Cons. Nr. 1984/917 sistemizat fiind postul de capelan temporal pe lângă parohul din **Parhida (Pelbárthida)** Mochie Vancea, pentru îndeplinirea acestui post, se publică concurs cu termen de alegere de 30 zile dela prima publicare.

Beneficiul este următorul:

1. Din pământul parohial de 26 jug. 800-□ st. arător și fânaș, capelanul va avea $\frac{1}{3}$ parte, adică 9 jug. catastrale.

2. Din birul parohial a 3-a parte.

3. Din toate stolele îndatinate a 3-a parte.

Casa parohială cu intravilanul o folosește parohul, deci de cartir se va îngriji capelanul.

Parohia este de clasa a 2-a, deci recurenții sunt poftiți a-și înainta petitele cu documentele originale, cu atestat de moralitate, adresate comitetului parohial din Parhida, la P. O. Oficiu protopopesc din Oradea-mare, având a se prezenta cu stricta observare a prescrișelor regulamentare, în sf. biserică de acolo, pentru a-și arăta capabilitatea în tipic, cântare și oratorie.

Alesul va săvârși toate funcțiunile în și afară de biserică, va ține regulat catehizarea școlariilor, fără a pretinde ceva dela parohie. **Comitetul parohial.** În conțelegere cu: *Andrieu Horvath* m. p., protopresbiterul Orăzii-mari.

—□—

Pentru întregirea vacantului post de preot din parohia de clasa I. **Balinț**, tractul Belinț, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie parohială cu 32 jugere;

2. Stola legală;

3. Locuință în natură, cu intravilan și

4. Eventuala întregire de dotație dela stat.

Doritorii de a reflecta ia acest post sunt poftiți:

a) A nu se prezenta în parohie până ce se vor înfățișa mai întâiu subsemnatului protopresbiter, spre a dovedi, că au cvalificația prevăzută pentru parohii de clasa I., conform concluzului sinodului eparhial Nr. 84 din 1910;

b) Intru cât sunt din afară de dieceza Aradului, tot cu ocaziunea acestei prezentări, au să dovedească subsemnatului că au înalta încuviințare a Venerabilului Conzistor, respective a Prea Sfințitului Domn Episcop diecezan din Arad, ca să poată reflecta la această parohie;

c) Să-și adreseze petițiile concursuale comitetului parohial din Balinț și să le aștearnă pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom. din Belinț (Belence, Temes m.), instruate conform legilor în vigoare, cu documente în original și în termenul concursal;

d) Tot în acest termen, să se prezenteze într-o Duminecă sau într-o sărbătoare în sf. biserică din Balinț, spre ași arăta desteritatea în tipic și cântare, respective în celebrarea slujbei dumnezeiești și în oratorie.

Alesul va avea să poarte sarcinile publice după sesie, după locuință și după intravilanul parohial și fără altă remunerație să catihizeze școlarii gr. or. rom. din parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb*, protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa III-a, **Iarcoș** se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele:

1. Sesia parohială din 16 jughere catastrale, după care contribuția o va plăti preotul.

2. Bir preoțesc, dela fiecare număr de casă 30 litri cucuruz.

3. Drept de pășunat pentru câte vite va avea preotul.

4. Stolele legale.

5. Eventuala întregire de dotație dela stat.

6. De locuință va servi casa edificată de comuna urbarială (2 odăi, cuină și supraedificate, grădină) care se dă preotului spre folosință în mod gratuit, dar eventualele reparări la casă le va face preotul pe speșele sale.

Alesul are să catehizeze fără altă remunerație.

Reflectanții pe lângă observare §-ului 33 din Reg. pentru parohii, sunt invitați a se prezenta în sfta biserică din Iarcoș pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și ceia rituale, iar rugările adresate cătră com. par. din Iarcoș, sunt a se înainta oficiului ppresbiteral gr.-or. rom. din Buteni.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopresbiter.

—□—

2—3